

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 2. septembra 1925.

Št. 35.

Južna Tirolska in mi.

Otroci, ki so se osmodili, se boje ognja. Dozdaj smo se smodili samo mi, in drugi so se z nami norčevali, a zdaj po vojni so se razmere marsikje tudi za Nemce predrugačile. Mi se jim ne smejimo, a čutimo neko zadoščenje: dobro je nemški sosedje, da se enkrat še vaše ljudi malo preganja, se boste morebiti polagoma le spametovali. „Reichspošta“ piše iz Bozena: „Vemo, da se nas je izročilo brezobzirnemu nacionalizmu, ki pozna samo en cilj: popolnoma zatreti vse nemštvo v južni Tirolski.“ — Tisto vemo predobro tudi mi: narodna nemška politika pozna en cilj: ponemčiti čimprej vso Koroško!

„Pred leti se jedala slovesna izjava, da se bo z Nemci liberalno postopalo, zdaj se hoče nemštvo zatreti s silo in postavo.“ — Tolažite se nemški prijatelji v južni Tirolski: pred plebiscitom so naši Nemci tudi nam dajali najlepše obljube, od katerih do zdaj niso nobene izpolnili.

„Popolo d' Italia“ je pisal: Ako južno-tirolski iredentje ne spremene svojega zadržanja, treba bo posluževati se priprostega sredstva — izgona. Potem je trebale še par ekstra-vlakov.“ — Ne razburjajte se preveč, tudi mi koroški Slovenci smo v očeh nekaterih ljudi sami iredentariji, tudi nam so že grozili, da nas izženejo, pa smo še tu in bomo ostali, ker smo mi tu doma, ne pa Nemci.

Laški list „Piccola posta“ piše o šolah: „Šolska postava je modra naprava, ki je več vredna, kakor dvajset let politike, ona je podlaga, na katero se naj gradi vsa bodoča politika, da se mladi rod uravna v narodni laški okvir. Veste tirolski Nemci, le te obrti raznarodovanja so se vaši Lahji od koroških Nemcev učili. Leti imajo take šole tu že 60 let, a bogve kaj še niso dosegli: svetujemo vam, pridite enkrat k nam, pa vam bomo povedali, kako se je treba braniti.“

„Vsa prizadevanja južnih Tirolcev, priboriti si nemško šolo,

se s silo zatirajo. Prvoboritelje nemške stvari obrekujejo laški listi, da so državni sovražniki in se jim grozi z zaporom in kaznimi.“

„Položaj se poostruje s tem, da se vedno bolj zanima za britkinaš položaj inozemstvo in za to zanimanje se dela odgovorne nas. Ko so izven južne Tirolske bivajoči Tirolci izročili tujim poslanikom na Dunaju memorandum, je laški list dolžil dva domača nemška voditelja in zahteval, da se proti njima sodnijsko postopa.“ — Menda ste v južni Tirolski še malo boječi ljudje. V teku let se boste morebiti morali navaditi semtertja tudi zapora; naš Grafenauer je bil že pred 40 leti radi veleizdaje zaprt, za katero obdolžitev ni bilo nobene sledi kakega dokaza. Manjšinski kruh je pač britek in trd, tembolj ker so vas vaši pruski rojaki kar za vselej odslovili.

Lahji zatrjujejo svetu, da Italija daje Nemcem in Slovencem vsako kulturno prostost, ako se poskuša urediti vsaj nekaj zasebnih šol, se to proglašajo kot ščuvanje zoper laški narod. Kar o Italiji poročajo inozemski listi, se proglašajo kot infamno obrekovanje Italije in zahteva, da vse hvalimo kar se tu godi in da proglašamo Italijo kot vzor v njenem postopanju zoper manjšine...

Vse to smo tudi mi doživeli in doživljamo. Tudi mi imamo vso kulturno prostost — doma, a ne v uradih, ne v šoli in če kedaj kaj piše o naših razmerah kak inozemski list, kar je ogenj v nemških strelah in se nas dolži ščuvanja zoper blaženo Avstrijo.

Tolažimo se, da vse mine, preminila je nemška vsemogočnost, preminilo bo tudi laško narodno nasilje, dočas pa se je treba braniti. Raznarodovanje je krivica in vsaka krivica končno le tistega tepe, ki jo je storil. „Vsaka sila do vremena.“

napeti cesti proti domu. Pred seboj je imel vrečo, polno suhih smrekovih storžev. Zanimivo je bilo, kako se je mučno pomikal naprej. Najprvo je prevalil vrečo pred seboj, nato je porinil izpod sebe stolček za ped naprej, nato zopet zavalil vrečo po klancu navzgor. S tem svojim premikanjem je mož vzdignil cel oblak debelega cestnega prahu, da je bil ves zavrt v umazano-belo meglo in sam ves prašen po obrazu in obleki.

„Pa bi počakali, da pride kakšen voz mimo in vam vrže kdo žakelj gori,“ pravim.

Začudeno me je pogledal in na njegovem s cestnim prahom pokritim obrazu ni bilo videti drugega kot kalne oči in velika, navzdol viseča spodnja ustnica.

Iz ust mu je prišel samo grgrajoč in nerazločen glas in pokazal je z rokami na vrečo. Tudi se ni dalje menil za me, temveč hitel je valiti vrečo po debelem cestnem prahu.

Obstal sem in opazoval njegovo mukepolno premikanje. Za kratko pot, katero prehodi zdrav človek deset minut, je rabil on gotovo nad dve uri. Uganjka mi je bila, kako je nabral storže v gozdu.

Feldmaršal Konrad Hötzen-dorf.

V Mergentheimu je v starosti 74 let umrl feldmaršal Konrad, vrhovni poveljnik avstrijske vojske v svetovni vojni. Čimbolj se razmere razjasnjujejo, čimbolj se izve, kaj se je nameravalo in kolike so bile vsakega moči, tembolj se spoznava, da je v nesrečni vojni avstrijski poveljnik Konrad daleč nadkriljeval vse pruske širokoustneže, in da bi se vojna za Avstrijo in Prusijo ne bila tako nesrečno končala, ko bi bili v Berlinu nekoliko poslušali Avstrijo. Konradovo ime se bo v zgodovini častno imenovalo poleg Wallensteina, princa Evgena, nadvojvode Karelja in Radeckega. Manj je bil srečen, a njegova naloga je bila prevelika.

Konrad je eden tistih, ki so vojno hoteli! Hotel je vojno, ker je videl, kako se Rusija in Francija pripravljata, in ker Italiji ni nikdar zaupal, da bi ostala zvesta. Konrad je bil izredno bistroumen državnik in vojak. Dejal je: „Avstro-ogerska monarhija se mora ali raznušiti, ali pa se mora še enkrat boriti za svoj obstoj. Če se pa moramo bojevati, ne smemo čakati, da sovražnik dovrši vse vojne priprave ter sklence zveze na vse strani in si sam izbere dan, ko vojne prične.“

Bila je seve še druga pot, po kateri bi se Avstrija bila rešila, ne vemo, če jo je Konrad uvaževal? Morebiti je videl in spoznal, da se v danih razmerah po ti poti ne pride naprej. Avstrija naj bi se bila oprostila pruskega vpliva, ki jo je davil, naj bi se bila otresla dualizma in ogrskega nasilja, naj bi bila dala, kar je svojčas cesar Čehom obljubil, češko državo, naj bi se bili Jugoslovani združili v samostojen državni organizem. A Ogrji in Nemci so bili preošabni, vladar preslab, in vrhutega Slovani v Avstriji nismo imeli nobenega skupnega vodstva, nobenega dalekosežnega načrta, krivda je bila torej ne le na nemški in ogrski, bila je tudi na naši strani. Tako je preostajala res le ena pot, držati staro državo: ostati na nemški vrvi.

V vojni so bili brez dvojbe vsi izborni vojni načrti Konradovi. Njegov je bil načrt, naj se hiti orjaški ruski armadi nasproti in naj se Golijata s spretnostjo vrže na tla, s silo ni bilo mogoče. Dogovoril se je z Nemci, da nam pridejo pravočasno pomagat nemške armade, a teh mi bilo, in tisto

Stal sem na cesti in gledal za njim, kako je valil pred seboj vrečo in vzdigoval cestni prah, v katerem je skoro izginil. Od daleč je bil podoben mali lokomotivi, izpuščajoči paro.

Nehote sem se spomnil na Siziifa, ki v tartaru vali težko skalo po hribu navzgor, a ko jo z velikim trdom spravi na vrh, mu zopet zdrvi nazaj v dolino in on začne svoje truda-polno delo vnovič.

Kaj ima siromak dobrega na svetu? Svet mu ne nudi zabave in prijetnosti, po katerih ljudje dandanes tako hrepenijo, njegovo življenje je enakomerno, dan enak dnevu, brez izprememb, ki tako blagodejno vplivajo na naše duševno razpoloženje, najsiboda potem že žalostne ali vesele, samo, da se za nekaj časa odtrgamo iz enolične vsakdanjosti. Njemu potekajo dnevi enakomerno naprej, a v kljub temu je on bolj zadovoljen, kot marsikateri drugi, ki je užival vse ugodnosti človeškega življenja, a se jim je moral odreči. Siromak se pa čuti zadovoljnega, ker celo življenje ni drugega okusil kot revščino in zapuščenost.

PODLISTEK

Kovač Franc:

Epizoda.

Na svojih izprehodih srečam večkrat pred samotno, čemerno hišo, starega, sivolasega moža, hromega na obeh nogah. Navadno sedi pred hišo na nizkem stolčku in seka vejevje, kaj obrezuje ali opravlja kakšno drugo lahko delo. Oblečen je v staro, ponošeno obleko, ki je že davno izgubila prvotno barvo. Njegov obraz je rujav kot star pergament in navzdol viseča spodnja ustnica ter resasta, redkokedaj pobrita brada pristojata komično njegovemu obrazu, izražajočemu trpljenje in bol.

Če grem mimo, me včasih pozdravi, včasih, tudi ne. Zamišljen je v svoje delo, počasi seka ali obrezuje in se ne zmeni za celi svet. Njegovo življenje je pusto in samotarsko in zdi se mi, da tudi ne more govoriti.

Nekoč ga srečam precej daleč od njegovega domovanja, ko se je trudoma pomikal po

uro je bila vojna že izgubljena. Nemci so ob Marni doživeli usodepolen poraz. Tedaj je tudi Konrad storil nekaj, česar ne bi bil smel: Da brani Berolin, je pošiljal pred ruske topove vso krasno avstrijsko vojno črto, vso linijo, ki se je tam zmlela, kakor pšenica med mlinskima kamnomi. Tega morala ne odobruje. Vojvoda mora pomisliti, ali ni žrtev prevelika? Nesreča, da se je zaklala vsa naša linija, vse mlado izurjeno vojaštvo, je bila očitno večja, kakor druga nesreča, da Rusi pridejo v Berolin in tam diktirajo mir, ki bi bil brez dvojbe milejši nego drugi mir, ki so ga Francozi diktirali po krvavi dolgoletni vojni. Tudi vojni cilj sme biti le občni blagor, ne pa čast dinastije ali taka ali druga oblika države. To je bila v svetovni vojni grozovita krivda, da se je od vseh obči blagor zapostavil za narodno zagrizenostjo.

Konradu sreča ni bila mila. Moral je videti, kako razpade država, ki jo je bil hotel še rešiti z vojno, ki se je dala rešiti le po pravičnem sporazumu med narodi. Lok se je bil preveč napel in se je strl.

Že pred vojno je Konrad slovel kot vojaški pisatelj in zgodovinar. Ko mu je usoda živila iz rok meč, posegel je po peresu in opisoval vojne dogodke. Tega je bilo tembolj treba, ker Prusi še danes ne uvidevajo, da so oni poraza krivi. Konradovi spisi so vzbudili občno pozornost.

Naj v miru počiva tam, kjer več nobene vojne ni.

Novi Sijon.

Židje si hočejo prirediti v Sveti deželi novo domovino. Stvar se sicer že dolgo pripravlja, a do resnih obsežnejših korakov je prišlo šele med svetovno vojno, ko je Angleška obečala židom, da jim izroči Sveto deželo in Jeruzalem. Papež so proti ti nameri ugovarjali, ker je Sveta dežela sveta samo kristjanom, ne pa judom in ker mora biti nam nezanosno, da bi se svetih krajev popolnoma polastili židje! Ljubši nam je, če tam gospodari Arabec, ki je sicer poldivjak, a plemenit človek. —

Veliko židov se je v Palestini že pred vojno naselilo, zdaj so tam že otvorili svoje vseučilišče. Izven Svete dežele pa imajo židje društvo „Zijonistje“, ki zbira denar v ta namen in agitira za svojo namero. Leti zijonistje so letos določili, da prirede svoj svetovni kongres na Dunaju, saj je to mesto že postalo nek nov Jeruzalem. Antisemitska društva so se nato obrnila na Rameka, našega državnega kanclerja, naj ta sestane prepove. Ramek je na to izjavil, da avstrijska vlada ne more imeti nič proti temu, če se židje zbirajo v Sveti deželi in da kongresa tudi ne more prepovedovati. To je bilo eno. Drugo pa je bilo to: Zijonistje so večinoma zelo bogati židje, in le-ti židje so prisili upravo avstrijskih železnic, da se udeležnikom kongresa zniža vozni; seve se jim je takoj ugodilo, vozniina se jim je znižala za 40%. Obenem pa imajo v Inomostu svoj kongres katoliški akademiki. Tudi za ta kongres se je prosilo državno železnico za znižanje voznih cen. Prosilo se je v Nemčiji, ker veliko gospodov pride iz Nemčije, in nemška državna železnica je znižanje takoj dovolila, prosilo se je tudi na Dunaju, in tisti Dunaj, ki je zijonistom ugodil, je prošnjo odrekal katolikom. Katoliška inteligenca naj plačuje polno ceno, židovski zijonistje pa dobe znižanje. Iz tega vidimo, da imajo naše železnice v oblasti židje, in vidimo, da katolik nima v Avstriji dosti ugleda. Zanimivo je tudi, da državni tajnik ne pozna papeževih odlokov, ker bi sicer ne smel prezirljivo se izjaviti, da Avstrija nima nič proti temu, če židje zasedejo Palestino.

Zdaj že vlada v Jeruzalemu žid kot namestnik angleškega kralja. Pod to vlado so napravili židje na Oljski gori kino in od angleške vlade so zahtevali, da se iz pokopališča angleških vojakov odstranijo vsi križi! Zanimivo je tudi še, da tisti Ramek, ki je s „povzdignim glasom“ govoril proti koroškim Slovincem, nima več nobene sape, kedar ima opraviti z židi.

POLITIČNI PREGLED

Avstrijska oz. dunajska vlada.

Na Dunaju so priredili zijonisti svoj kongres. Pri ti priložnosti so hoteli združeni antisemiti, vsenemci, hakenkreuzlerji in krščanski socialci napraviti protestni shod zoper židovska izzivanja. Ta shod je vlada prepovedala, seve iz strahu pred židi. Na to se je ljudstvo vsulo dne 17. avgusta na dunajske ceste, za njim izredno veliko število policije, ki je na Dunaju državna, in prišlo je do grdega pretepanja in preganjanja med domačim ljudstvom in lastno vlado. „Reichspošta“ se proti ti vladi kar odločno zglašča in piše dne 18. avg. to-le: „Leto in dan se greši proti ljudski potrpežljivosti. Pri Somereinu se je državna bramba napadla in več mož hudo ranilo — in nič se ne stori! V Stockeravu se vrši enak zločin — in nič se ne stori! V Mödlingu se tolpa polasti ceste in napada ljudi po živinski. Krivce se je takoj izpustilo iz ječe, in do danes se ni nič storilo, da se jih kaznuje. Zato se je pa postopalo zoper napadene z vso strogostjo. Na Pratersternu se je zgodil umor, in vladno uradno poročilo stvar olepšava! Židovsko časopisje sramoti vsak dan najpoštenejše ljudi, cele stanovne, ki so v državi največjega pomena, z lažmi in obrekovanji se obsipa najboljši ljudi v državi, pravost in vera krščanskega ljudstva se v podlih časopisih zasramujeta in nihče se ne gane...“

To je hud poper za Rameka, ki zna z dvignjenim glasom govoriti, kadar se gre za koroške Slovence, ki zna papeža prezirati, kadar se gre za zijoniste, a popolnega nereda, v katerem je spravil državo v kratkem času svoje vlade, tega ne vidi in ga mora lastna stranka pripeljati do gnojnega kupa, ki se nabira pred vladno palačo.

Avstrija. V soboto je prišlo na Dunaj okrog 300 obiskovalcev iz Nemčije, večinoma članov avstro-nemškega Volksbunda, pod vodstvom prezidenta nemškega parlamenta Loebeja. Dunajčani so goste navdušeno sprejeli. V nedeljo dne 30. avgusta je bilo pred dunajskim rotovžem in v veliki ljudski dvorani v rotovžu veliko zborovanje za priklopitev k Nemčiji. Govorili so poslanci nemškega parlamenta in avstrijski politiki, predvsem socialdemokrati. Govorniki so naglašali, da je do zadnjih dni obstojal nekak strah izpregovoriti jasno besedo o „Anschlusu“, da pa je to vse minulo, ker ja nemški narod ne zahteva nič drugega kot „Selbstbestimmungsrecht“. Govorniki so napadali avstrijsko in nemško vlado, da za idejo priklopitve ne kažeta pozitivnega zanimanja, ja, deloma celo javno nasprotujeta. Posebno so socialni demokrati napadali našega zunanjega ministra dr. Matajo in bivšega zveznega kanclerja dr. Seipla, ki se baje odločno izjavljata proti priklopitvi. Dolžili so sploh celo desno krilo krščanskih socialcev v Avstriji, da uganjajo „Hausmachtspolitik“ za Habsburžane in da so zgolj iz monarhističnih interesov proti priklopitvi. Vsi govorniki so naglašali kulturno enotnost avstrijskih in rajhovskih Nemcev, ki naj bi našla v veliki nemški republiki svoj višek. S stolpa dunajskega rotovža je véla zastava v barvah „schwarz-rot-gold“, torej v oficijernih barvah republike Nemčije. Vsi govorniki so gazili samostojnost Avstrije in javno klicali republiko Nemčijo, naj reši avstrijske Nemce tlačanstva in mizerije v Avstriji. Pa se ne bo oglasil noben državni pravdnik in ne bo tožen nihče vsled veleizdaje. Vsi nemški dunajski listi agitirajo javno za „Anschluss“, pa še nobenega urednika niso zaprli vsled ščovanja proti javni oblasti ali agitiranja proti obstoju republike. Bomo videli, kaj bo dejalo inozemstvo. V Solnogradu so odkrili spominsko ploščo v opomin na 1921 izvedeno glasovanje za priklopitev k Nemčiji.

Zveza narodov. V sredo dne 2. septembra se prične v Genfu zasedanje Zveze narodov. Program zasedanja obsega 22 točk. Kot 12. točka je na vrsti sanacija Avstrije, ki bo prišla do izraza v poročilu generalnega komisarja dr. Zimmermanna in v precej obširnih izjavanjih ekspertov Rista in Laytona. Eksperta ne bosta

stavila predlogov, orisala bosta samo splošno stanje avstrijskega finančnega in privatnega gospodarstva. Zveza narodov bo obravnavala tudi sanacijo Ogrske, ki se menda razvija zelo ugodno. — Jugoslavijo zastopata pri zasedanju jugosl. zunanji minister dr. Ninčič in Stjepan Radič. Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš se sedaj pogajanj ne udeleži osebno. Govori se, da bo v novembru pripuščena Nemčija v Zvezo narodov. Vesti še niso potrjene.

Ostalo inozemstvo. V Maroku se je položaj za Francoze in Špance nekoliko zboljšal. Kabili se deloma brez boja umikajo. Potom tihotapstva dobivljajo Kabili ogromne množine municije in orožja za boj proti Evropejcem in menda prihaja vse blago naravnost iz — Evrope. Druzi v Siriji so se približali francoski postojanki Damasku na par kilometrov in francoske družine beže iz ogroženega mesta. — V Ameriki stopi danes v štrajk okrog 280.000 premogovnih delavcev. V Angliji, Avstraliji in Indiji groze mornarji s štrajkom in je situacija zelo ostra, ker mnogo potniških ladij ne more odpluti. — Bolgarski kralj Boris je pomilostil 23 na smrt obsojenih komunistov in se smatra to kot nezaupnica vladi Cankova.

DOMAČE NOVICE

Šestmesečni vizum. Jugoslovansko zunanje ministrstvo je sklenilo s Češkoslovaško, Avstrijo, Nemčijo, Anglijo, Francijo in Italijo konvencijo, odnosno dogovor, pa katerem stopa v veljavo šestmesečni vizum. Enkratni vizum velja za vsako potovanje za dobo šestih mesecev.

Iz Važenberga nam poročajo: Kako se s Slovenci tukaj postopa, je našim čitateljem že nekoliko znano. Malo je slovenskih posestnikov, ki ne bi bili že kaznovani ali za malenkosti ali po nedolžnem. Znan je slučaj, da je bil eden kmetov doslej že trikrat po nedolžnem kaznovan. Poleg tega imamo priliko, dan na dan brati v celovških vsenemških listih sramotilne izbruhe, ki so spremljani navadno s pretnjami in grožnjami. Kaj vse so naši ljudje v občini že prestali. Kri je tekla, požigali so se slovenski domovi, ropali naši hlevi in shrambe, in vse te škode še do danes niso povrnjene. Pa zopet nove grožnje! Moramo dvomiti, da prebivamo v kulturni državi. V ilustracijo dodajamo en slučaj. Naš posestnik je prosil grofa, da bi mu dal za gradnjo plot okrog pašnika, ki leži ob njegovem posestvu, les, kar mu je grof objubil, uvažujoč staro navado. Zgodaj spomladi je posestnik zaprosil gozdarja, da bi mu odkazal les, česar pa ta ni storil. V času paše se je stegovala živina čez trhel plot in napravila nekoliko škode. Gozdar pa je posestnika, mesto da bi mu odkazal gozd, ovadil, da je moral plačati precejšnjo globo. Kdo naj pojasni, ali je bilo to pravično? Kmalu nato je dobil obvestilo, naj pride po odkazani les. Trušenjskega gozdarja se sploh vse boji. Ko so svojčas zbirali podpise za nemško pridigo in nekateri niso hoteli podpisati, so nabiralci hitro izjavili: Če ne podpišete, bo pa gozdar prišel! Radi miru, in ker so se bali, da ne bi stali nekega dne na cesti, so izjave podpisali. In tako smo prišli do nemške pridige.

Borovlje. Kdor že leta opazuje delovanje naših nemškarjev, ta mora nehote dobiti vtis, da je naš kraj najnevarnejša postojanka celega Roža in da nam neprestano preti nevarnost od karavanške strani. Ko je imel tukaj še komando znani renegat dr. Maurer, smo iz njegovih ust ob vsaki priliki slišali o nevarnem sovražniku, ki preti onstran Ljubelja. Danes je menda situacija še bolj nevarna. Vsako nedeljo vidimo, kako delajo „übunge“ naši hakenkreuzlerji. Enkrat na Žihpoljski gori, drugič na glinjskih travnikih, potem zopet v Homu in tako naprej. S strahom gledamo vsak dan proti Žingarci, kdaj se pokaže prvi Kranjc ali Srb, ker tedaj pojde menda „los“. Saj imamo pa tukaj tudi dosti formacij, tako n. pr. Heimatschutz, Orgeš, hakenkreuzlerje in heimatschutzlarje. Kakšno stališče da zastopajo te posamezne skupine, nam sicer ni znano, pač pa vemo, da so vsi edini, kadar se gre proti Slovincem in če je treba, jih nabašejo tudi 100 skupaj na en avtomobil.

Sv. Duh na Ostrem vrhu. Finančni stražnik doma od Sv. Lovrenca na Pohorju, je ustrelil tihotapca, ki je prinesel čez mejo iz Avstrije par kilogramov sladkorja. Ko je tihotapac stražnika zagledal, je začel teči in se ni oziral na klic „stoj!“, nakar je stražnik sedemkrat ustrelil za njim in ga smrtno ranil. Žalostno je, da je mož oče šestero otrok ter stražnikov rojak in vojni tovariš.

Blače v Ziljski dolini. (Novi zvonovi.) Za našo, po vsi dolini priljubljeno romarsko cerkev Naše Ljube Gospe v Grabnu smo dobili tri nove zvonove. Stali so nas pet in osemdeset milijonov. Postavili smo pa morali tudi popolnoma nov stol za zvonove, ki nas je stal posebej še dvaindvajset milijonov. Vsa čast vrlim Blačanom, ki so radovoljno darovali tako ogromno svoto. Saj šteje fara komaj 530 duš! Vrh tega so si kupili pred dvema letoma tudi nove zvonove za farno cerkev. Mali starinski zvon v grabenski cerkvi, ki je iz petnajstega stoletja in katerega vojska ni smela vzeti, smo pa djali v kapelico na pokopališču. Dobro se gibamo! Kaj ne? Na dan blagoslovljanja dne 9. avgusta je bila cerkev vsa v cvetju. Raz lece, postavljene zunaj cerkve, je veličastno gromela slavnostna pridiga priljubljenega ljudskega govornika č. g. duh. svet. Antona Pelnara, župnika v Št. Štefanu. Blagoslovil je zvonove č. g. dekan Pietschnig iz Šmohora ob asistenci štirih duhovnikov. Počastil je to lepo slovesnost tudi č. g. dr. Blümel, ziljski rojak, ki kuje na Dunaju že svoj drugi doktorat. Zale deklice so deklamirale umestne pesnice. Naš kanonir Mihael pa je spuščal iz topičev salvo za salvo, da je močno gromelo po vsej dolini. Botri in botre so nam pa napravili potem prav salonski banket. Vse je bilo iz srca veselo, da se je vse delo in opravilo tako izvrstno izvršilo. Krona vsega pa je bila, ko so ob treh popoldne že zapeli vsi trije zvonovi v krasni harmoniji f. a. c. Da bi nam oznanjevali naši novi zvonovi vedno le srečo, mir in ljubezen!

Skočidol—Podravlje. (Razno.) Doslej je umrlo letos tu 8 oseb, 4 otroci in 4 odrasli: Ana Maier iz Drave, gostja, stara 76 let, Marija Tengg iz Vernberga, gostja, stara 78 let, Ivana Zitterer iz Dragnič, pd. Žudlnica, mati treh nedoraslih otrok po dolgotrajni potrpežljivo prenašani bolezni, stara šele 30 let, ter Andrej Schuster, pd. Tišlar v Podravljah, bivši čevljarski mojster ter pismonoša v pok., star 70 let. Kakor je našo cerkveno pevko Johano, ki so ji cerk. pevci zapeli v slovo milozvočno nagrobno, spremilo na kraj miru posebno mnogo ženstva, tako je šlo pred rakvijo rajnega občę spoštovanega Tišlarja star. izredno veliko moštva vsakega stanu. Ob njegovem grobu žalujejo štirje že odrasli otroci. Sveti vsem tem rajnikom večna luč! — Farno cerkev, žagrad in dohod na kor smo pokrili na novo in sicer z duritom, pokopališčni zid pa spet s šintelni. Popravilo se je tudi to, kar se je poškodovalo v letih 1918—1920 v času zasedbe nadarbinskih poslopij po vojaki avstrijskih in italijanskih. Vsa dela so stala 3900 šil., od katerih odpade 1/3 na patronata, 2/3 na farno občęno. Dobrotniki pa so oskrbeli cerkvenim oknom spet nove platnene zavese (280 š.). Obilno delo je izvršila naša Tabita — zastonj. Povrni Bog! — Bog je letos po več letih spet enkrat milo pogledal na naše gospodarje. Žetev je bila dobra, tudi ozimina kljub temu, da do srede svečana ni imela zimske odeje. Tudi krme bo dosti. Le črv kraljuje pod otavo, krompirjem in koruzo. Krt, kje si? — Črni v Dolah otvori novo trgovino. — Pri Vospurniku v Podravljah so v nedeljo 19. julija naši diletanti igrali novo igro. Pod vodstvom oz. voditeljstvom krajevnega organisa je ta dan prvič po 10 letih spet nastopil tamburaški zbor. — Sadj a letos ne bo nič.

Velikovec. (Razno.) Če je do zdaj tukaj kdo umrl, so nemški listi pač vedno pisali, da ga je spravilo v grob trpljenje pod jugoslovansko upravo. Pred kratkim je umrl orožniški komandir Zwick, ki je imel posebno Slovence rad. Leta 1922 se je udeležil pretepa v Grebinjskem kloštru in lani pa je hotel izgneti šolske sestre iz Št. Ruperta. — Kmalu nato se je ponesrečil Miha Rapac iz Krčanj. Na domu njegovih staršev, čislanih in spoštovanih, so se vršile včasi veselice in ženitovanja,

zadnji čas pa so se ravno radi imenovanega ljudje Mežnarjeve hiše bolj izogibali. P. v m.

Grebinj. (Razno.) Dne 18. junija je pobila toča vse do klosterske fare, 8. julija pa je nevihta in povodenj pobrala v klosterskih gorah skoro vse: koze, svinje, orodje, vse, kar je dosegla in odnesla v Grebinj. — 18. avgusta je strela udarila v zvonik in cerkev ter prav po grebinjsko poškodovala oltar. — Po znamenem g. župniku Leitnerju, ki je odšel med Nemce in še zadnjo nedeljo Slovence s priznice dobro oštel s pripombo, da Nemci niso nič boljši, smo dobili novega župnika, ki razume, posluša in sliši tudi slovenski. V verskem oziru so se razmere od tega časa dosti zboljšale. — Omeniti imamo še tri nesreče vsled avtomobilov. Prvič je splašil avtomobil konje, ki so povozili in težko ranili Natekovega hlapca, kmalu nato je avto povozil Kuncerjevo hčerko in jo smrtno ranil in končno še cestarja. — Koliko nesreč bo šele pri novi vzhodni železnici, ki se tako marljivo gradi in meri. Okoli Glančnika in Moraka baje že lokomotiva žvižga.

Rikarja vas. (Poroka.) Iz Ljubljane nam poročajo, da se je dne 15. avgusta poročil uradnik Delegacije ministrstva financ g. Franjo Weitzer, pd. Kavhov z gdč. Cveto Morela iz Metlike. Našemu rojaku želimo mnogo sreče!

Mokrije. (Poroka.) Poročila sta se tukaj 23. avgusta t. l. g. Jakob Weitzer iz Rikarje vasi in gdč. Francka Plavec iz Dvora. Bilo srečno!

Tinjsko polje. (Pogreb.) Družino Trabesinger, pd. Blatnikovo na Tinjskem polju, je ljubi Bog hudo obiskal, vzeli ji je najdražje, ljubo mater, Marijo Trabesinger. Dne 9. avgusta t. l. ob 1/2 11. uri ponoči je to dobro materino srce storilo zadnji udarec po 54 letih življenja. Ločila se je iz tega sveta in zapustila moža in 8 otrok v globoki žalosti in boleti. Vsak, ki je gledal to tiho, srečno družinsko življenje Blatnikove hiše, tako idilično ležeče, je občutil pravo veselje in pa tudi mogočno spodbudo. Zvesta starševa skrb in odkritosrčna otroška ljubezen sta tam bili zmira doma; skozi vse to pa se je vlekl zlati nit globoke pobožnosti. Že dalje časa je dobra mati boleha; v skrbeh in zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti za hišo in družino so na veliko žalost prezgodaj opešale njene telesne moči. In ko je v prvih dneh meseca avgusta prihrumela nanje cela vsta bolečin, vnetje trebušnice, grozna mrzlica in vnetje še drugih bolečin, je trudno telo onemoglo in zadnji zdihljej se je izvil v tisti usodepolni moči iz njenih sežganih prsi. Toda njena duša je ostala močna, stanovitna in Bogu vdana je bila v življenju, zlasti pa zdaj v smrtni sili. Z jokom in s stokanjem so se zgrinjali Blatnikov oče in vsi otroci okrog postelje umirajoče matere. Njen duhovni sin, častiti gospod Lenart Trabesinger, provizor v Podlublju, je blagoslovljal s svojimi duhovniškimi rokami njeno dušo, ki se je začela ločiti od telesa; imela je srečo, iz rok svojega duhovnega sina prejeti sveto obhajilo in tolažbe naše svete vere ter še zadnjo odvezo tik pred odhodom v večnost. Kako lepo plačilo in kaka nebeška tolažba za njeno materino srce, ki je dalo duhovniku življenje! Kakor se spodobi duhovniški materi, je njen pogreb bil prav prigrčen in pobožen. Dvanajst duhovnikov je prihitelo od blizu in daleč, da počastijo mrtvo mater svojega duhovnega sobrata. 11 duhovnikov je stalo v Tinjski cerkvi pri oltarjih, da darujejo za rajno duhovnikovo mater sv. maše. Mnogo ljudstva je napolnilo cerkvene prostore in pokopališče. Premilostljivi g. prelat in proš dr. Ehrlich so na grobu govorili pretresljive besede o materini skrbi, ljubezni in krščanski vzgoji otrok, ki je v vsem tem rajna dajala krasen vzgled. Tako torej pokriva gomila krsto predrage nepozabne Blatnikove matere, slovesni žalospev „miserere“ je oddonel, toda Blatnikova mati bo živela naprej v prigrčnem spominu svojih otrok in Tinjčanov. Bog ji daj večni mir in pokoj!

Borovlje. (Smrt.) V soboto 22. avgusta smo pokopali gospo Ano Košat-Winkler. Rajna je bila iz zavedne slovenske družine ter vzor prave slovenske matere. Kako je bila spoštovana od vseh, je pokazal mnogoštevilni pogreb. Pred par dnevi še zdrava in vesela, se

je napatila v bolnico k vratni operaciji, a je že drugi dan nevarno zbolela in umrla. Na grobu je v pretresljivih besedah govoril č. g. provizor Trabesinger. Slovenski pevski zbor je na domu kakor tudi na pokopališču pod spretnim vodstvom učitelja gosp. Hercela zapel krasne žalostinke „Nad zvezdami“ in „Človek glej“. To je napravilo poseben vtis, ker je minulo ravno 5 let, odkar je bilo zadnjič slišati slovensko pesem na pokopališču. Žaluječi Košat-Winklerjevi družini naše sožalje!

Velikovec. (Tržne cene dne 26. VIII.) Živine malo, trgovanje slabo. Cene: teleta 1,80 šilingov, plemenske svinje 2—2,20 š, koze 30 do 50 g, ovce 80 g do 1 š, klobasarice 80 g do 1 š, vprežna živina 1,10—1,20 š, pitana goved 1,30—1,40 š za kg žive teže. Konji eden po 400 do 800 šilingov. Kurvali so le domači trgovci. — Celovec, 27. VIII. Voli 1,20—1,30, plemenske krave 1,20—1,40, klobasarice 80 g do 1,10 š, svinje 1,40—2,30 š za kg žive teže.

DRUŠTVENI VESTNIK

Sestanek koroškega slovenskega dijaštva v Selah.

Dne 25. in 26. avgusta se je zbralo v Selah slovensko koroško dijaštvo z namenom, da utrdi medsebojno vez bratstva in skupnosti in se na domači zemlji navduši za svoje ideale. Vkljub res slabemu vremenu se je zbralo okoli 23 dijakov. Dnevni spored sestanka je bil precej bogat.

Uvodno predavanje je imel v torek č. g. msgr. Podgorc in sicer o komunizmu in boljševiški vladi v Rusiji. Po Kramařevi knjigi „Die russische Krisi“ je podal vzroke ruske revolucije in med drugim navedel pasivnost ruskega mužika, vpliv formalistične grške cerkve, pomanjkanje mestne kulture, vedno zunanjo nevarnost itd. Vse to je vplivalo, da je peščica ljudi s pomočjo stiskanega delavstva s svojo brezobzirno odločnostjo uvedla novi boljševiški režim, katerega pa lahko smatramo za prehod k novim zdravim reformam, tako, da bo v dolednem času matjuška Rusija lahko v vsakem oziru tekmovala z vsako drugo evropsko državo.

Bogoslovec g. Zechner nam je obširno poročal o glavni rak-rani današnje dobe, o individualizmu ali sebičnosti. Samo ta je vzrok neslogi med državami, samo ta razcepljenemu življenju v družinah. Glavna obramba proti tej sebičnosti je povratak k veri in Bogu, centru vsega stvarstva.

Filozof g. Tischler je kot naslednji predaval o avstrijskem šolstvu s posebnim ozirom na koroške razmere. Bistvo pedagogike obstoji v pravilnem prenašanju in akceptaciji pojmov. Omenil se je razvoj šolstva pri Grkih, Rimljanih in Germanih, obširneje pa stanje avstrijskega šolstva v preteklem stoletju — času slovenskega pedagoga škofa Slomška. Sezidan je ta zadnji sistem na državnem šolskem zakonu iz leta 1868—1869, ki stavi kot glavni cilj šolskega pouka na eni strani splošno in na drugi strokovno izobrazbo. Najnovejša pa je naredba ministrstva za prosveto iz leta 1920, ki imenuje „Heimat- und Lebenskunde“ za glavno jedro vsakega pouka. Pri poučevanju je velikega pomena sistematičen prehod od dialektičnega na pismeni jezik, bistvo utrakovizma pa je v tem, da se rabi slovensčina samo kot prehodno sredstvo pri poučevanju nemščine. Psihologično gledano, je otrokova vzgoja v šolah tudi zelo merodajna za otrokov značaj.

V torek je referiral č. g. dr. Blüml o občesocialnem nauku katoliške cerkvene organizacije. Organizacija je harmonizacija med objektom in subjektom. Bog je praorganizator vsega, vse stvarstvo diha duh božji. Ta zakon prave organizacije skuša katoliška cerkev udelejevati po besedah sv. Avguština: *Ecclesia est unum corpus vivificatum, spiritu unita et sancta*. Bistvo razkolnih cerkva leži ravno v nespoznanju tega zakona, ki ga je označil Kristus z besedami: Jaz sem pot, resnica in življenje.

Zaključno predavanje je imel osmošolec g. Mikula, ki je govoril o Primorcih in temeljih njihovem in našem narodnemu delu. Tudi Primorci imajo težke boje z Italijani. Usta-

novljenih imajo čez 300 prosvetnih društev, ki imajo poleg tega še dramske, pevske in telovadne odseke. Tiskajo tudi dva lista: „Goriško Stražo“ in „Mali List“.

Naj vam bo ta res v kratkih potezah podan spored dokaz, da je bil sestanek tudi poučnega značaja. Da pa je sestanek tudi gospodarsko ugodno uspel, se imamo zahvaliti vrlim Selanom, ki so nas s takšnim veseljem sprejeli in tako gostoljubno pogostili, v prvi vrsti č. g. župniku Vautiju, gostilničarju g. Mažeju in vsem ostalim posestnikom, za zabavni večer pa Folteju, ki je tako izborno igral na citre. V pa Folteju, ki je tako izborno igral na citre. V imenu dijakov se vam vsem prav iskreno zahvaljuje Klub koroških slovenskih akademikov na Dunaju.

Bilčovs. Kat. slov. izobraževalno društvo „Bilka“ uprizori dne 13. septembra t. l. ob 1/2 3. uri popoldne na Pomočovem vrtu v Bilčovsu igro „Naša kri“. Ob slabem vremenu se igra vrši nedeljo pozneje. Vsi člani in prijatelji društva, pridite v obilnem številu!

Borovlje. (Občni zbor.) „Društvo slovenskih diletantov v Borovljah“ ima svoj I. redni občni zbor v nedeljo dne 13. sept. 1925 popoldne ob 3. uri v gostilni pri Smeričniku v Borovljah. Vsi prijatelji našega društva prisrčno vabljeni. Odbor.

Ksaver Meško:

Pod južnim solncem.

Malo spominov z našega rimskega romanja. (Konec.)

Proti večeru so valovile iz vseh delov mesta množice proti Sv. Petru. Tramvaji so bili prenaopljeni. Na vsaki ostaji je stala množica ljudi in čakala, bi li bilo mogoče dobiti kak prostorček v vozovih. Ob osmih zvečer je na mah zažarela vsa cerkev od pročelja spodaj gor do konca križa nad jabolkom v morju luči. Med električnimi žarnicami so gorele mogočne plamenice v velikih pločevinastih posodah. Baj je samih plamenic bilo 5000. Od leta 1870 ni bilo tako savnostne razsvetljave kakor 17. maja, ko so proglasili za svetnico najkrasnejšo cvetko Francije, ljubeznivo malo Terezijo, in na binkoštno nedeljo. Pozno v noč je žarela vsa cerkev, in Berninijeve kolonade ob trga Sv. Petra in križ na egiptovskem obelisku sredi trga. Pozno v noč so množice valovile po trgu, med množico pa je preserna rimska mladina spuščala rakete...

Zadnji večer sem šel še enkrat na hrib Janikel, od koder je najlepši pogled na Rim. In tako domače je tam. Kakor bi bil človek v Latemanovem drevoredu v Ljubljani. Po klopih sede pestunje, otroci se igrajo v pesku in na podcu, kriče še huje ko naši slovenski, kje v senci sedi oče, kak obrtnik, z ženo in deco ter si odpočiva od davnega dela in diha prijetni večerni zrak. Mogočni spomenik mračnega Garibaldija sovražno zre tja proti cerkvi Sv. Petra, liuto in grozoče steguje meč proti Vatikanu. Zastonj ne boš ju zmagal! Pri vsi migočnosti si vendar premajhen in preslab!

Nad mestom valovijo zadnji žarki zahajajočega solca. Sivkasta plast dima trepeti nad ogromnim morjem streh. Iščem z očmi cerkev Sv. Cecilije v Trastevere (onstran Tibere), kamor bi še rad šel nocoj. Ne morem je najti. Vprašam mladega moža, sedečega z ženo in s tremi otroci na klopi med bujnim janiklskim zelenjem. Išče z očmi, pa mi pokaže nistan mesta. Za Boga — saj mora biti to cerkev na Piazza del Popolo, kjer sem stanoval l. 1900, ne pa Sv. Cecilija! Se je li mož zmotil, ali me potegnil? Vsecno ga prijazno zahvalim. „Niente, signore,“ pravi on istotako prijazno. Res, niente, nič ne bo s tisto tvojo cerkvijo!

Pri Sv. Petru zvonijo z vsemi zvonovi. Čudovite harmonije valovijo čez Rim, in kipe sem čez Janikel, kakor bi se razlival blago-

slov božji čez mesto, čez Janikel, čez ves svet. Mehko mi postaja pri srcu... Sveto leto — res, sveto leto...

Garibaldi pred menoj pa zre mračno in molči.

Stopil sem še v cerkev Sv. Onofrija na Janiklu, kjer je pri menihih avguštincih našel na stare dni zavetišče nesrečni pesnik „Jeruzalema osvobojenega“, Torquatto Tasso, in kjer je 25. aprila 1595 tudi umrl. Krasen je marmornati spomenik na njegovem grobu v cerkvi. Smrt poljublja Tassa, na spomeniku še lepega mladega moža, ki se prestrašen umika in se je z vsilo brani. A branil se je Tasso menda ni tako krčevito. Saj mu je prinesla, kar si je nesrečni pesnik po burnem življenju želel po lastni izpovedi najbolj: Mir. S prijaznim mladim patrom sem bil v pesnikovem stanovanju. Nekdaj sem mislil, da je stanoval Tasso tam v kaki celici, kakor jih imajo n. pr. očetje kapucini v Celovcu. Pa je imel krasne, zračne in solnčne sobane z omamljivim razgledom. V takem stanovanju in v taki čarobni okolici se že da pisati in pesniti. Ko bi imel jaz vsaj desetino tega!

Nad cerkvijo stoji že ves oveneli, z železnimi obroči zvezani in podprti Tassov hrast, pod katerim je pesnik rad posedal in premišljal svoje nemirno življenje in valovanje vsode z njeno plimo in oseko: s srečo in nesrečo, s sladkostjo in bridkostjo.

Koliko sladkih in bolnih spominov mi je vstajalo v srce, ko sem dolgo stal tam, samotni, nepoznan tujec, in tehtal ter premišljal svoje življenje, svojo usodo. Kdaj in kje na tem pač jaz, kar je našel Tasso pri Sv. Onofriju: Mir, mir...

Že je ugasnilo solnce za daljnimi gorami, ko sem stopal s hriba. Pogled mi je plaval čez mesto proti severu. Zavalovalo in vztrepetalo mi je v duši toplo in bolno: Ti si tam daleč za gorami, domovina, lepša ko vse to tuje bogastvo, vsa ta bleseča lepota. Pozdravljena, ti najlepša, najdražja...

Borza. Dunaj, 31. avgusta 1925. Dolar 7,08; nemška marka 1,679; funt šterling 34,28; ital. lira 0,2668; dinar 0,1263; franc. frank 0,325; poljski zloty 1,227; švic. frank 1,3678; češka krona 0,209 šilingov.

Curii. 31. avgusta 1925. Dunaj 72,75; Beograd 9,22½; Praga 15,30; Pariz 24,30; Rim 19,40; London 25,065; New York 516.

Južnokoroška gospodarska zadruga v Sinčičvsi

dobi v jeseni večjo količino, **sadnih dreves** ter se člani pozivljajo, da svojo potrebo **takoj** krijejo. Drevesa bodo prvovrstna, največ zimska in bode cena približno **S 2.50**.

Naročila (dva dela jabolk in en del hrušk) se sprejemajo pismeno ali ustmeno **v Zadrugi ali v trgovini Ripič**.

Zahvala.

K praznovanju svoje zlate maše 16. avgusta v Rikarji vasi sem prejel od več strani, od sorodnikov, prijateljev in znancev toliko prijaznih voščil in častilk, da mi ni mogoče vsakemu posebej se zalo zahvaliti. Zalo tem polom izrekam hvalo za te dokaze spoštovanja in ljubezni ter se obenem vsem zahvaljujem, ki so kaj pripomogli k obhajanju te lepe slavnosti.

Janez Volavčnik,

zlatomašnik, konc. svetnik in župnik v poklju.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Kupujem jajca in perutnino!
Julius Blass, Celovec, Novi trg 4

Denar naložite

najbolje in najvarnejše

pri

114

Hranilnici in posojilnici v Pliberku

r. z. z n. z.

ki ima svoje prostore na glavnem trgu v hiši g. Breznika, 1. nadstropje, v Pliberku. Vloge obrestuje zelo dobro in daje posojila pod ugodnimi pogoji.

Uradni dan je vsaki torek.

Tovarniška zaloga usnja
Julijus Blass
Celovec, Novi trg štev. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.

Zahvala.

117

Vsem, ki so čutili z nami prebridko izgubo, vsem, ki so spremili na zadnji poti našo predobro soprogo in preskrbno mater, gospo

Ano Košat-Winkler

vsem, vsem najtoplejša hvala!

Posebno zahvalo izrekamo preč. duhovščini za častno spremstvo, č. g. prov. Trabesingerju za nagrobni govor ter slovenskemu pevskemu zboru za zadnjo izkazano čast.

Tisočkratna hvala!

Borovlje, dne 22. avgusta 1925.

Žalujoča rodbina Košat-Winkler.